

I N M E M O R I A M J A N K A S S I E S

De laatste keer dat ik Jan Kassies ontmoette was bij de uitvoering van Bellini's *I Puritani* op een VARA-matinee. Ik was eigenlijk verrast hem juist daar tegen te komen, want in al die discussies over kunst en cultuur waarin ik hem de afgelopen twintig jaar beluisterde was er niets dat ook maar deed vermoeden dat hij warm kon lopen voor een genre dat zo traditioneel en melodramatisch is dat De Nederlandse Opera er al vanaf zijn oprichting zijn neus voor ophaalt. Niet dat Jan Kassies van die laatste instelling nu een bewonderaar was. Zij was voor hem het voorbeeld *par excellence* van wat hij de 'smoking- en champagne'-stijl in de moderne Nederlandse cultuur noemde.

Jan Kassies was een man die gedreven werd door grote idealen over kunst, politiek, cultuur en gemeenschap, en die zijn leven in dienst daarvan heeft gesteld, in velerlei functies die samen opgeteld kleiner zijn dan hijzelf was: directeur van de Federatie van Beroepsverenigingen van Kunstenaars, algemeen secretaris van de Raad voor de Kunst, directeur van de VPRO, van de Toneelschool, later Theaterschool, en toen van het Instituut voor Theateronderzoek, voorzitter van de Boekmanstichting en van het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties, om

alleen maar de voornaamste te noemen. Pas laat (1977) trad hij toe tot de PvdA. Hij maakte deel uit van het Curatorium van de Wiardi Beckman Stichting, en werd in 1987 Eerste Kamerlid namens de PvdA.

Maar Jan Kassies was geen man die dacht in termen van functies, loopbaan en carrière. Hij werd bewogen door de gedachte dat kunst, en de beleving van kunst, tot een betere samenleving zou strekken. Niets minder. Hij heeft een centrale plaats ingenomen in de Nederlandse naoorlogse cultuurpolitiek, en die is tenminste gedeeltelijk geboekstaafd in de bundels artikelen van en over hem die verschenen bij gelegenheid van respectievelijk zijn zestigste verjaardag (Hans van Dulken, Jan Rogier, Otto Valkman (redactie), *Jan Kassies. Op zoek naar cultuur. Verzamelde opstellen*, Nijmegen: SUN, 1980) en zijn afscheid als directeur van de mede door hem opgerichte Boekmanstichting (A.M. Bevers e.a., *In ons diaconale land. Opstellen over cultuurspreiding*, Amsterdam: Boekmanstichting/Van Gennep, 1988).

Zijn denken over cultuurpolitiek werd beheerst door twee polen. De eerste was de instemmende tweede stelling bij het proefschrift van Emanuel Boekman bij de these van Kautsky dat het er niet om gaat de kunst te

'revolutionieren', maar om het monopolie op kunst van de heersende klassen op de 'herrliche Leistungen der Kunst' toegankelijk te maken voor 'de massa's'. De tweede pool bestond echter uit de gedachte dat de bestaande kunst nu juist wel 'gerevolutioneerd' moest worden, omdat ze te zeer vergroeid was met die 'heersende klasse'. Zo kon Jan Kassies enerzijds kampioen van het beleid van cultuurspreiding worden, en anderzijds grote reserves behouden (en ook ontwikkelen) tegen wat en hoe er gespreid werd. Dit gaf zijn denken een spanning die tot vruchtbare tegenspraak uitnodigde, want ik ken eigenlijk niemand met wie het zo plezierig was om het eens te zijn, maar ook om het oneens te zijn. In zijn inleiding tot *Op zoek naar cultuur* citeerde Jan Rogier een uitspraak van Kassies: 'Er vestigt zich de zekerheid dat men deze wereld zal verlaten, zonder orde op zaken te hebben gesteld'. Volgens Rogier was dit een verzuchting 'met iets van opluchting'. Ja, voor Jan Kassies was de strijd belangrijker dan het resultaat. Misschien was hij daarvoor, en door de hoge eisen die hij stelde, in zijn laatste jaren te somber over wat mede door hem werd bereikt.

BART TROMP
Redacteur S & D

